

B

Αξιόλογα κτίρια με
Ιστορικό και
αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον
που έχουν κηρυχθεί
διατηρητέα

B.01 Ζαρίφειος Παιδαγωγική Ακαδημία

Η κατασκευή του κτιρίου ξεκίνησε επί Τουρκοκρατίας και διακόπηκε όταν οι Τούρκοι αποχώρησαν από τη Θράκη, κατά τους Βαλκανικούς πολέμους, σε κατάσταση μισοκτισμένου καρά-γιαπί, χωρίς στέγη, με περιμετρικό μαντρότοιχο. Προοριζόταν για Ναυτική Σχολή ή Σχολή Αξιωματικών, κατ' άλλους για Γεωπονική Σχολή και κατ' άλλους για στρατιωτικό νοσοκομείο. Σύμφωνα με μια ανεπιβεβαίωτη πληροφορία, τα σχέδια του κτίσματος έκαναν για λογαριασμό των Τούρκων Γερμανοί Μηχανικοί.

Από το 1928, μετά από ενέργειες τοπικών παραγόντων εξασφαλίστηκαν οι σχετικές πιστώσεις από το Ίδρυμα Ζαρίφη στην Φιλιππούπολη για την αποπεράτωση του κτιρίου προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως Διδασκαλείο. Τις εργασίες της ανακατασκευής και αποπεράτωσης επέβλεπε ο αρχιτέκτων του Υπουργείου παιδείας στη Γενική Διοίκηση Θράκης (Κομοτηνή) Κωνσταντινίδης, εργολάβος δε του έργου ήταν ο Αριστείδης Αλβανόπουλος. Από το 1930-1931 άρχισε να λειτουργεί ως Διδασκαλείο. Το 1934 ιδρύθηκε η Ζαρίφειος Παιδαγωγική Ακαδημία και τα δύο πρώτα χρόνια συστεγαζόταν οι ανώτερες τάξεις του Διδασκαλείου, το οποίο εν 'όψει της ιδρύσεως των Παιδαγωγικών Ακαδημιών, δεν δέχονταν νέους μαθητές.

Προπολεμικά και τα πρώτα χρόνια μετά την κατοχή στο ισόγειο λειτουργούσε οικοτροφείο Θηλέων και στον 1^ο και 2^ο όροφο ήταν οι αίθουσες της Ακαδημίας αλλά και του πρότυπου Δημοτικού Σχολείου. Στον αυλόγυρο στη Ν.Α. γωνία υπήρχε ξύλινος κατασκευασμα που χρησιμοποιείτο ως περιστέρωνας, στη βάση του δε υπήρχαν λίμνες για πάπιες – χήνες και ψάρια. Στο πίσω μέρος (δυτικά) ο χώρος από πολύ παλιά λειτουργούσε ως χώρος γυμναστικής στη δε βόρεια πλευρά είχε κατασκευαστή αίθουσα γυμναστικής. Μετά την δημιουργία των Πανεπιστημιακών Σχολών Δημοτικής Εκπαίδευσης και προσχολικής Αγωγής, που αντικατέστησαν τις παιδαγωγικές Ακαδημίες και την ανέγερση νέων εγκαταστάσεων στη Ν. Χιλή στο κτίριο παρέμειναν μόνο τα δύο πρότυπα Δημοτικά Σχολεία.

Το κτίριο αποτελείται από τρεις ορόφους με το ισόγειο να είναι βυθισμένο κατά το 1/3 του ύψους του μέσα στο έδαφος και να λειτουργεί ως ημιυπόγειο.

Τα κατακόρυφα στοιχεία του φέροντος οργανισμού αποτελούνται λιθοδομές εξωτερικές πάχους 55 – 70 εκ και εσωτερικές πάχους 25-50 εκ. Στο ισόγειο υπάρχουν έξι υποστυλώματα 50X50 από σπλισμένο σκυρόδεμα τα οποία συνδέονται με δοκούς επίσης σπλισμένου σκυροδέματος. Η οροφή του ισόγειου έχει κατασκευασθεί από πλάκα σπλισμένου σκυροδέματος ενώ του Α' ορόφου αποτελείται από σιδηροδοκούς διατομής ΙΡΕ 160 ανά 80 εκ. με πλήρωση ενδιάμεσα από σκυρόδεμα. Η επιστέγαση του Β' ορόφου αποτελείται από 9 επί μέρους στέγες από τις οποίες οι 8 είναι ξύλινες με κεραμίδια και η κεντρική αποτελείται από μεταλλικά ζευκτά με επικάλυψη σπλισμένων υαλοπινάκων. Αυτή η κεντρική στέγη αποτελεί διάφωτο για τον εσωτερικό ελεύθερο χώρο του κτιρίου.

Προσφάτως (2009-2010) έγιναν εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των εξωτερικών όψεων, των εσωτερικών δαπέδων των στεγών και των ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων.

Το κτίριο χαρακτηρίστηκε ως **έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία** με την υπ' αριθ. 37827/1675/4-7-79 Υπουργική Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 714/Β/28-9-79)

B.02 1^ο Δημοτικό Σχολείο

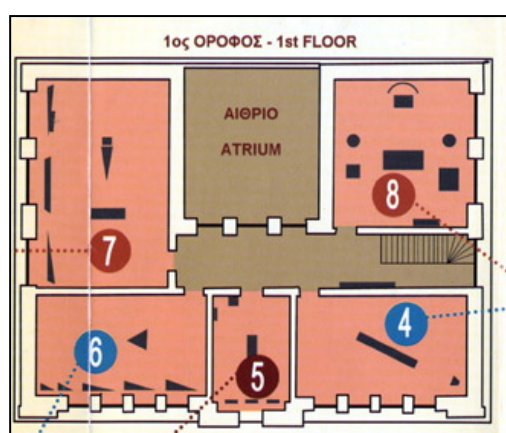
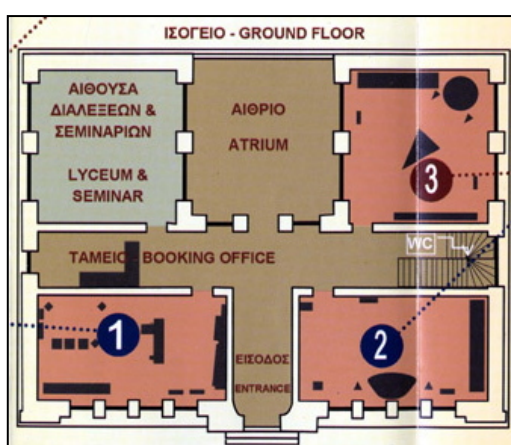
Είναι το πρώτο κτίριο για τις ανάγκες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης που κτίστηκε έξω από τον περίγυρο του Αγίου Νικολάου. Κτίστηκε το 1933-1935, επί Υπουργού Παιδείας Γεωργίου Παπανδρέου στο πλαίσιο ενός μεγάλου προγράμματος ανεγέρσεως Δημοτικών Σχολείων σε όλη τη χώρα. Εργολάβος του έργου αυτού ήταν ο Αριστείδης Αλβανόπουλος. Ο χώρος που αναγέρθηκε ήταν εκτός πόλεως αλλά προοριζόταν να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των μαθητών της περιοχής του προσφυγικού οικισμού που ονομαζόταν «Τσιμεντένια», στην ανατολική του πλευρά και του οικισμού «Καλλιθέας» στα βόρεια του. Για τον λόγο αυτό άλλωστε και είχε εξασφαλισθεί μεγάλο γήπεδο ως αυλή του σχολείου. Χαρακτηριστικές είναι οι μαρτυρίες παλιών Αλεξανδρουπολιτών σύμφωνα με τις οποίες στο 1^ο Σχολείο μετά τον πόλεμο φιλοξενήθηκαν “προσφυγόπουλα” προερχόμενα από διάφορα μέρη (Βλάχοι, Σαρακατσάνοι, Θράκες, Πόντιοι) που μαζί με τους “γηγενείς” μαθητές δημιούργησαν ένα ιδιαίτερο μείγμα ανατρέποντας κατά κάποιον τρόπο τον αστικό χαρακτήρα του, γεγονός που δεν συνέβη με την Ακαδημία και το Τρίτο Δημοτικό που διατήρησαν την αστικότητα τους αναλλοίωτη.

Από την ανέγερσή του μέχρι και σήμερα λειτουργεί ως 1^ο Δημοτικό Σχολείο.

Το κτίριο χαρακτηρίστηκε ως **διατηρητέο** με την υπ’ αριθ. 5759/6-9-2000 Υπουργική Απόφαση Υ.ΜΑ.Θ. (Φ.Ε.Κ. 630/2-10-2000)

B.03 Μουσείο Ιεράς Μητρόπολης Αλεξανδρούπολης

(πρώην Λεονταρίδειος Σχολή)

Οι εργασίες ανέγερσης του κτιρίου αυτού πρέπει να άρχισαν κατά το 1907 σε οικόπεδο δίπλα από την Μητρόπολη που είχε παραχωρηθεί από τον Τούρκο Μπέη Χατζησαφέν στην Ελληνική Κοινότητα για τις ανάγκες της. Χτίστηκε κυρίως με δωρεά του μεγαλέμπορου Αντώνη Λεονταρίδη ή Αντωνάκη Εφέντη, από όπου πήρε και το όνομά του. Οι εργασίες προχώρησαν ικανοποιητικά και ένα μεγάλο κτίσμα νεοκλασικό ξεπρόβαλε, όταν βγήκαν οι σκαλωσιές στα 1909.

Από την αρχή προοριζόταν για «ΣΧΟΛΗ ΑΡΕΝΩΝ» της Ελληνικής Κοινότητας του Δεδεαγας και για τον λόγο αυτό στα εγκαίνια του κτιρίου το 1909 τοποθετήθηκε από τον Μητροπολίτη Ιωακείμ Γεωργιάδη που πρωτοστάτησε στην ανέγερση αυτού του κτιρίου η επιγραφή «ΛΕΟΝΤΑΡΙΔΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ ΑΡΕΝΩΝ ΔΕΔΕΑΓΑΤΣ 1909». Στο νέο σχολείο, εγκαταστάθηκαν αμέσως τα παιδιά του πρώτου μικρού σχολείου, που σε λίγους μήνες κατεδαφίστηκε και στη θέση του, κτίστηκε ένα καινούριο σχολείο που σήμερα είναι το Γ΄ Δημοτικό Σχολείο της πόλης. Λέγεται ότι όταν άρχισαν οι εργασίες για την Λεονταρίδειο σχολή, μελετήθηκε και η κατασκευή και των άλλων κτισμάτων ώστε να ταιριάζουν αρμονικά μεταξύ τους στην εμφάνιση. Τότε παραγγέλθηκαν αγάλματα γύψινα από την Ιταλία που παρίσταναν τις εννέα Μούσες και τοποθετήθηκαν, πάνω από τις μετώπες των δύο σχολείων και του παλαιού κτιρίου – σχολείου, γνωστού και ως παράρτημα. Τα τελευταία αυτά αγάλματα, όταν κατεδαφίστηκε το παράρτημα του Γυμνασίου, φυλάχθηκαν προσεχτικά στις αποθήκες της Μητροπόλεως, έως ότου βρεθεί κάποιος κατάλληλος χώρος για να τοποθετηθούν. Σήμερα βρίσκονται μπροστά στην είσοδο του Εκκλησιαστικού Μουσείου.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1960 μετακομίζουν οι μαθητές των Γυμνασίων από την Λεονταρίδειο Σχολή Αρένων στα νέα Σχολικά κτίρια στο βόρειο τμήμα της πόλης (παλαιό Νοσοκομείο) και το κτίριο παραχωρείται στην Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρούπολης. Το 1980 άρχισε η επισκευή και αναπαλαίωση του σχολείου αυτού και έκτοτε μέχρι σήμερα λειτουργεί ως Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μητροπόλεως Αλεξανδρουπόλεως.

Το κτίριο χαρακτηρίστηκε ως διατηρητέο με την υπ' αριθ. Φ31/11529/1080/19-4-74 Υπουργική Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 476/Β/6-5-74) ως *οίκημα χρήζον ειδικής κρατικής προστασίας*.

B.04 Καπνομάγαζο

Κτίσθηκε κάπου στα 1892 από την πολυπληθή τότε καθολική κοινότητα του Δεδεαγας, για να χρησιμεύσει ως Σχολείο (αρρένων) των παιδιών της κοινότητας. Το 1904, κατά τη διάρκεια μαθητικής έκθεσης, πήρε φωτιά η αίθουσα πειραμάτων και καταστράφηκε μεγάλο μέρος του κτιρίου με τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις του. Το 1922 – 1923 πρόσφυγες από την Αν. Θράκη και τον Πόντο, που συνέρρεαν στη πόλη, στεγάζονται προσωρινά στα υπόγεια του ημικατεστραμμένου κουφαριού του κτιρίου, μέχρι την τακτοποίησή τους.

Το 1923 αγοράστηκε από την εταιρία επεξεργασίας καπνών «ΚΟΜΠΑΝΙ ΖΕΝΕΠΑΛ ΝΤΕ ΤΑΜΠΑ», ιδιοκτησίας του Αγκόπ Ασαρτζιάν, επανοικοδομείται και εγκαινιάζεται το 1924 και χρησιμοποιείται για την επεξεργασία αποθήκευση και εμπορία των καπνών της περιοχής. Για τον λόγο αυτόν στο αέτωμά του αναφέρεται η χρονολογία 1924 ως έτος οικοδόμησής του. Έκτοτε και μέχρι σήμερα είναι γνωστό με το όνομα «Καπνομάγαζο». Λειτουργησε για τα σκοπό που ανακατασκευάστηκε μέχρι την κήρυξη του Ελληνο- Ιταλικού πολέμου το 1940. Κατά τη περίοδο της κατοχής χρησιμοποιήθηκε ένα διάστημα από τους Βουλγάρους σαν φυλακή και στην συνέχεια, μετά την απελευθέρωση, πριν την έναρξη του εμφυλίου πολέμου προσωρινά ως ξενώνας των προσφύγων από την ύπαιθρο και αργότερα, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου, ως φυλακή – κρατητήρια αγωνιστών της Αριστεράς.

Την εποχή που ανακατασκευάστηκε ως «Καπνομάγαζο» ήταν ένα επιβλητικό κτίριο και από τα λίγα κτίρια που ξεχώριζαν στο κέντρο της πόλης για το ύψος του και τις διαστάσεις του. Χαρακτηριστικές είναι οι φωτογραφίες του κέντρου της πόλης της εποχής εκείνης, όπου φαίνεται να ξεχωρίζει στην γύρω περιοχή.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1950 χρησιμοποιήθηκε από τους εμπόρους αδελφούς Ουζουνόπουλους ως αποθήκη ηλιόσπορου και σιτηρών και χώρος επεξεργασίας σκόρδων. Πολλοί μαθητές του Γυμνασίου της δεκαετίας του 1950 θα θυμούνται τον ελεύθερο χώρο απέναντι από το κτίριο, όπου πραγματοποιείτο το μάθημα της Γυμναστικής από τον Καθηγητή Γυμναστικής Αλιφέρη και την προστασία που προσέφερε το κτίριο αυτό στους μαθητές όταν έβρεχε. Στη συνέχεια αγοράστηκε από τους μετόχους του ΚΤΕΛ Ν. Έβρου για την δημιουργία σταθμού ΚΤΕΛ. Το 1995 επί Δημαρχίας Ηλία Ευαγγελίδη, με πρωτοβουλία του Αντιδημάρχου Ανδρέα Καφετζή αγοράστηκε από τον Δήμο Αλεξανδρούπολης προκειμένου να αναστηλωθεί και να μετατραπεί σε μία σύγχρονη Δημοτική Βιβλιοθήκη.

Για το σκοπό αυτό εκπονείται μελέτη ανασύλωσης του καπνομάγαζου που προέβλεπε να διατηρηθεί το εξωτερικό περίβλημα του κτιρίου με την εξωτερική τοιχοποιία και να οικοδομηθεί εσωτερικά του κτιρίου ένα νέο, με σκελετό από σπλισμένο σκυρόδεμα πάνω στο οποίο θα στηριζόταν και το υπάρχον εξωτερικό κέλυφος και να ανακατασκευασθεί η στέγη. Κατά την διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης στις 25-2-2005, κατέρρευσε τμήμα του Βορειοανατολικού τοίχου και της οροφής παρασύροντας στον θάνατο τρεις άτυχους εργαζόμενους. Μετά από διάστημα δύο και πλέον ετών κατά το οποίο υπήρξε ανταλλαγή πλήθους εγγράφων, απόψεων και γνωμοδοτήσεων όλων των εμπλεκόμενων στην υπόθεση (Δήμου, Εργολάβων, Εισαγγελίας, Υπουργείου Πολιτισμού, Φορέων της Αλεξανδρούπολης) και ενώ οι εργασίες έχουν σταματήσει και το κτίριο ως επικίνδυνο χρειάζεται άμεσα επεμβάσεις, στις 7-8-2007 το Δημοτικό Συμβούλιο ομόφωνα αποφασίζει την κατεδάφισή του. Οι άμεσες και έντονες αντιδράσεις όμως των φορέων, πρωτοστατούντος του Τ.Ε.Ε. Θράκης, καθώς και των υπηρεσιών του Υπ.Πο. έχουν ως αποτέλεσμα την αναστολή της απόφασης για κατεδάφιση του κτιρίου και την απόφαση του Δήμου να εκπονήσει νέα στατική μελέτη άρσης της ετοιμορροπίας του και επικαιροποίησης της αρχικής στατικής μελέτης με τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό για Δημοτική Βιβλιοθήκη να παραμείνει ο ίδιος. Η νέα στατική μελέτη ολοκληρώνεται το καλοκαίρι του 2009 και έκτοτε αναμένεται η δημοπράτηση του νέου έργου.

Το κτίριο χαρακτηρίστηκε διατηρητέο μετά του περιβάλλοντος χώρου του με την υπ' αριθ. 4263/20-8-1996 απόφαση του Υ.Μ.Α.Θ (Φ.Ε.Κ. 1051/17-9-1996) και ως **ιστορικό διατηρητέο μνημείο** με την υπ' αριθ. ΔΙ/ΑΠ/Γ/2788/43567/23-7-97 Υπουργική Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 858/Β/25-9-97) και

B.05 Παλιό Νοσοκομείο

Υπάρχουν δύο εκδοχές για την αιτία ανέγερσής του. Η πρώτη είναι πως χτίσθηκε για να χρησιμοποιηθεί ως Τουρκικό Σχολείο στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, για τις ανάγκες των μουσουλμάνων της περιοχής. Η άλλη (διατυπώθηκε από τον Γ. Παναγιώτου στο περιοδικό «Ιατρικές Ώρες» σελ. τ. 3 Νοέμβριος 2007) ότι ήταν επί Τουρκοκρατίας το νέο Νοσοκομείο της πόλης. Στην εκδοχή αυτή συμφωνεί και ο Γ. Αλεπάκος ο οποίος τοποθετεί την ανέγερσή του κτιρίου μετά το 1896, λόγω των πολλών ασθενειών που αναφέρονται τα προηγούμενα χρόνια από το 1891 και μετά και μάλιστα η τοποθεσία του έξω από την πόλη συνηγορεί για την αποφυγή μετάδοσης των ασθενειών εκείνης της εποχής.

Στην εφημερίδα “Νεολόγος” της Κωνσταντινούπολης, στο φύλλο της 12-6-1896 αναφέρεται : *“Εκ Δεδέ Αγάτζ αγγέλλεται ότι μετά μεγάλης πομπής και επί παρουσία των αρχών και των προκρίτων της πόλεως κατετέθησαν τα θεμέλια του εκεί ανεγερθησομένου δημοσίου νοσοκομείου.”*

Στην μεταπτυχιακή μελέτη της Μαρίας Τεμιρσιδλή “Από το Δεδέαγατς στην Αλεξανδρούπολη (η ιστορία της πόλης από το 1860 έως το 1920)” αναφέρεται ότι το κτίριο άρχισε να κτίζεται από τις Οθωμανικές αρχές το 1893 για να χρησιμοποιηθεί ως νοσοκομείο. Εγκαινιάστηκε το 1895 από τον Αλή Μπέη άρχοντα της περιοχής. Πριν από την απελευθέρωση της πόλης λειτουργούσε ως Τούρκικο Δημοτικό σχολείο.

Την εποχή που κτίστηκε το κτίριο, ήταν έξω από τη πόλη στο βόρειο τμήμα αυτής, δίπλα στο ρέμα Βανικιώτη, στο δρόμο προς το Βουλγαρικό οικισμό Ντάμια. Σήμερα βρίσκεται στη συμβολή κεντρικών αρτηριών (14^{ης} Μαΐου – Καβύρη, Παπαναστασίου, Ηροδότου, Θράκης) που σχηματίζουν μπροστά του μία πλατεία. Κατά την διάνοξη της οδού Ηροδότου ως συνδετήριας με την Εγνατία οδό το 2005, γκρεμίσθηκε από την ανατολική πλευρά του κτιρίου ένα τμήμα του που προεξείχε. Παρόμοιο υπάρχει στη δυτική πλευρά. Από το 1922 έως το 1924 στεγαζόταν το 5^ο Στρατιωτικό Νοσοκομείο του Ελληνικού Στρατού και στη συνέχεια μέχρι το 1974 χρησιμοποιήθηκε ως το Νοσοκομείο της πόλης. Στις αρχές του 1975 το Νοσοκομείο μετακόμισε στο νέο τότε, παλιό σήμερα Νοσοκομείο στην περιοχή της Καλλιθέας και το κτίριο χρησιμοποιήθηκε ως Σχολή Νοσηλευτικής του Νοσοκομείου μέχρι το 2002. Έκτοτε εγκαταλείφθηκε στη τύχη του χωρίς καμία συντήρηση.

Το 2009 αποφασίσθηκε από τον Δήμο Αλεξανδρούπολης να χρησιμοποιηθεί για τις σχολικές ανάγκες της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Εκπονήθηκε η σχετική μελέτη, δημοπρατήθηκε το έργο, ξεκίνησαν να εκτελούνται οι εργασίες αποκατάστασης και μετατροπής του κτιρίου σε σχολική μονάδα, όμως από τον Οκτώβριο του 2010 το έργο έχει σταματήσει.

Το κτίριο χαρακτηρίστηκε ως **έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία** με την υπ’ αριθ. 37827/1675/4-7-79 Υπουργική Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 714/Β/28-9-79)

Β.06 Κτίριο Δ.Π.Θ.

Το κτίριο κατασκευάστηκε σε τρεις χρονικές περιόδους. Αρχικά το διόροφο γωνιακό κτίσμα, στη συνέχεια επέκταση με ισόγειο κτίσμα αριστερά της εισόδου επί της Ι.Καβύρη και τέλος προσθήκη Α' ορόφου πάνω σ' αυτήν. Μέχρι την δεκαετία του 1960 ήταν ιδιοκτησία της Εθνικής Τράπεζας. Το διόροφο κτίριο αποτελούσε την κατοικία του εκάστοτε διευθυντού. Το δωμάτιο αριστερά της εισόδου ήταν το γραφείο του διευθυντού, το οποίο επικοινωνούσε με τον χώρο της τράπεζας που βρίσκονταν στον χώρο της βιβλιοθήκης της Ιατρικής Σχολής. Στον Α' όροφο και πάνω από τον χώρο αυτό στεγαζόταν για ένα διάστημα, η Οικονομική Εφορία.

Σήμερα το κτίριο ανήκει στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Αρχικά στεγαζόταν η γραμματεία και η βιβλιοθήκη της Ιατρικής Σχολής. Σήμερα χρησιμοποιείται ως Διδασκαλείο για την επιμόρφωση των Δασκάλων.

Το κτίριο χαρακτηρίστηκε ως **διατηρητέο** με την υπ' αριθ. 310/2-3-1999 Υπουργική Απόφαση Υ.ΜΑ.Θ. (Φ.Ε.Κ 204/29-3-1999)

B.07 3ο Δημοτικό Σχολείο

Το σχολείο που λειτούργησε ως πρώτο στην πόλη αυτή ταυτόχρονα με την ίδρυσή της είναι *το σημερινό 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης*.

Στο ΦΕΚ χαρακτηρισμού του κτιρίου αναφέρεται ως έτος ίδρυσης το 1866. Για την ακριβή όμως χρονολογία ίδρυσης, δεν μπορεί κανείς, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, να μιλήσει με βεβαιότητα, γιατί λείπουν γραπτά κείμενα και γραπτές μαρτυρίες, δεδομένου ότι η πόλη της Αλεξανδρούπολης βρέθηκε πολλές φορές, έως ότου αποκτήσει την εθνική της υπόσταση και προσαρτηθεί στα εδάφη της Ελλάδας, κάτω από ξένη κυριαρχία (Τούρκοι, Βούλγαροι, ξανά Τούρκοι κλπ.), με αποτέλεσμα να έχουν καεί τα αρχεία του σχολείου. Μαρτυρίες παλαιότερων αναφέρουν ότι το σχολείο κτίστηκε συγχρόνως με την πόλη και την Εκκλησία. Κτίστηκε από ψαράδες, ναυτικούς και εμπόρους, εκεί όπου βρίσκεται σήμερα, δίπλα στη Μητρόπολη, που τότε ήταν ένας μικρός ναϊσκος, αφού ήταν χωριό αλιέων. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για άλλους πόρους για την ανέγερση του ιστορικού αυτού σχολείου. Σε άρθρο της εφημερίδας "Νεολόγος" της Κωνσταντινούπολης του 1873 αναφέρεται ότι πλην των Φερών δεν υπήρχε Ελληνικό σχολείο στην ευρύτερη περιοχή. Επίσης σε δύο στατιστικές εκθέσεις του δασκάλου Νικ. Χατζόπουλου από την Αίνο στις 2 Μαΐου και 25 Ιουλίου 1882, αναφέρεται ότι στο Δεδέαγατς λειτουργεί από 5 ετών λιθόκτιστος Δημοτική Σχολή καλά οργανωμένη με 80 μαθητές και 20 μαθήτριες. Συνεπώς τοποθετεί την κατασκευή του Σχολείου στα 1877.

Πάντως, το Χάτι Χουμαγιούν πρέπει να έπαιξε, όπως και σ' άλλες περιπτώσεις, και στην ίδρυση του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αλεξανδρούπολης έναν αρκετά μεγάλο ρόλο. Ως γνωστό, το 1860 κάτω από την πίεση των Ευρωπαϊκών Κρατών, ο σουλτάνος εξέδωσε το Χάτι Χουμαγιούν (ευεργετικό νόμο), με τον οποίο παραχωρούνταν στους χριστιανούς προνόμια, σχετικά με την ελευθερία λατρείας, με την αυτοδιοίκηση των σχολείων και των φιλανθρωπικών τους ιδρυμάτων κλπ. Έτσι, δεν αποκλείεται να άδραξαν οι Έλληνες της περιοχής την ευκαιρία να κτίσουν το κτίριο του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου, διότι το Χάτι Χουμαγιούν αποτελούσε μια πραγματική ευκαιρία και έδινε τη δυνατότητα να αποκτήσουν επιτέλους οι χριστιανοί την ελευθερία για τη θρησκεία και την εκπαίδευση τους.

Ένα άλλο γεγονός, σε συνάρτηση με τον ευεργετικό νόμο τον οποίο ανέφερα (Χάτι Χουμαγιούν), που έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ύπαρξη και μετέπειτα στη μεγάλη συμβολή του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου, ήταν και το εξής: Τον Οκτώβριο του 1885 η Ιερά Σύνοδος δέχθηκε να προσαρτηθεί το Δεδέαγατς στη Μητρόπολη της Αίνου και αποφασίστηκε να οριστεί το σχολείο αυτό ως έδρα και προφανώς και κατοικία του μητροπολίτη, μια που το Δεδέαγατς είχε οριστεί ως έδρα της Πολιτικής Διοίκησης Αίνου.

Το κτίριο του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου, όταν πρωτοκτίστηκε, περιλάμβανε τρεις αίθουσες διδασκαλίας μια που οι μαθητές, όπως ήταν φυσικό λόγω των γεγονότων της εποχής εκείνης, ήταν ελάχιστοι. Το ίδιο συνέβαινε και με το διδακτικό του προσωπικό. Το διδακτικό προσωπικό αυξανόταν, όσο πιο πολύ μεγάλωνε και ο αριθμός φοίτησης των μαθητών.

Με τα γνωρίσματα, που αναφέρθηκε παραπάνω, λειτούργησε το αναφερόμενο σχολείο μέχρι το 1901, όταν στη θέση του ναϊσκου κτίστηκε ο Ιερός Ναός του Αγίου Νικολάου, η Μητρόπολη, και παράλληλα μ' αυτόν επεκτάθηκε και το σχολείο, στο οποίο προστέθηκαν άλλες τρεις αίθουσες και το οποίο λειτούργησε ως εξαθέσια Αστική Σχολή Αρρένων Δεδέαγατς. Η λειτουργία του, ως Αστική Σχολή Αρρένων δεν κράτησε και πολύ, παρά μόνο οκτώ χρόνια, μέχρι το έτος 1909, όταν με τη βοήθεια και δωρεά του αείμνηστου ευεργέτη Αντωνίου Λεονταρίδη κτίστηκε μεγαλοπρεπές, για την εποχή του, και όχι μόνο, μέγαρο, η Λεονταρίδειος Ελληνική Σχολή (το σημερινό Γυμνάσιο), στο οποίο μεταφέρθηκαν οι Άρρενες (στην ίδρυση της Λεονταρίδειος Σχολής πρωτοστάτησε η Εκκλησία, με τον τότε «οξύνοου», πνευματώδη και πολύ «καταφερτζή» μητροπολίτη Ιωακείμ), οπότε το 3^ο Δημοτικό Σχολείο λειτούργησε ως εξαθέσιο Θηλέων.

Το 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης, από το 1914 μέχρι το 1920, περίοδο κατοχής της πόλης από τους Βουλγάρους, παύει πια να λειτουργεί και να προσφέρει το δημιουργικό εκπαιδευτικό του έργο, γιατί, για ευνόητους τότε λόγους, χρησιμοποιήθηκε από τις βουλγαρικές αρχές σαν στρατώνας, αποθήκη και κτίριο των γραφείων τους. Τα πράγματα όμως αλλάζουν και βγαίνουν και πάλι προς το καλύτερο από το 1920, μετά την απελευθέρωση της Αλεξανδρούπολης, στις 14 Μαΐου. Τώρα ανοίγει πλέον και πάλι τις πύλες του το σχολείο για τα ελληνόπουλα που επανήλθαν με τις οικογένειές τους από την προσφυγιά και προσφέρει έργο αδιάκοπα μέχρι το 1941.

Από το έτος 1920 μέχρι το έτος 1927 το 3^ο Δημοτικό Σχολείο λειτούργησε ως εξατάξιο Δημοτικό Θηλέων, για ένα σχολικό έτος λειτούργησε ως μικτό τετρατάξιο Δημοτικό (1926-1927), και από το 1928-1929 ως 3^ο εξατάξιο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης.

Στην περίοδο της κατοχής (1941-1944) αναγκάστηκε και πάλι να κλείσει για τέσσερα χρόνια. Την περίοδο εκείνη χρησιμοποιήθηκε σαν στρατώνας και σαν αποθήκη των Γερμανών. Από το 1945 και εντεύθεν άρχισε και πάλι να λειτουργεί ως εξαθέσιο πλέον 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης, ενώ από το 1966 προάγεται σε οκταθέσιο. Σήμερα εξακολουθεί να λειτουργεί ως Δημοτικό Σχολείο.

Το κτίριο χαρακτηρίστηκε ως διατηρητέο με την υπ' αριθ. Φ31/11529/1080/19-4-74 Υπουργική Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 476/Β/6-5-74) ως **οίκημα χρήζον ειδικής κρατικής προστασίας**.

B.08 Αποθήκες Λιμανιού (3)

Οι αποθήκες αυτές, εννέα (9) τον αριθμό, κατασκευάστηκαν από την εταιρία Ανατολικών Σιδηροδρόμων (C.O.), μεταξύ των ετών 1869 – 1872 πάνω σε γήπεδο στο οποίο ανήκε στο Οθωμανικό κράτος και είχε παραχωρήσει στην ως άνω σιδηροδρομική εταιρία μόνο εμπράγματα δικαιώματα επιφανείας το έτος 1869. Οι αποθήκες κατασκευάστηκαν στα πλαίσια ενός ευρύτερου σχεδίου της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας να αξιοποιήσει τις απολήξεις του σιδηροδρόμου στα λιμάνια της και να διευκολύνει το διαμετακομιστικό εμπόριο από αυτά. Αποτελούσαν τον πρόδρομο των σημερινών εμπορευματικών σταθμών.

Το 1873 έγιναν τα πρώτα σχέδια για το λιμάνι από τον A.Guerard και τον L.Dussaud της εταιρείας Dussaud Brothers που κατασκεύασε και τις αποβάθρες της Σμύρνης όπως επίσης του Χερβούργου, της Μασσαλίας, της Μπρεστ, της Τουλόν, της Τεργέστης, Του Αλγερίου, του Σουέζ και του Πορτ Σαιντ. Μεταγενέστερα σχέδια έγιναν από τον Aslan το 1890 και από τον Conran Schokke το 1910. Έτσι εξηγείται γιατί οι αποθήκες που κατασκευάστηκαν στο λιμάνι του Δεδέαγατς είναι παρόμοιες με τις αποθήκες της Σμύρνης. Κατασκευάστηκαν από την ίδια εταιρεία. Στο κενό που δημιουργείται μεταξύ των δύο αυτών ομάδων κτιρίων, είναι αποτυπωμένες οι εννιά (9) αποθήκες, μπροστά στην προκυμαία χωρισμένες δε δύο ομάδες. Μία ομάδα των πέντε (5) αποθηκών, επαπτόμενες μεταξύ τους, προς την δυτική πλευρά του λιμένα (η ευρισκόμενη στο δυτικό άκρο της ομάδας αυτής αποτυπώνεται στενότερη από όλες τις άλλες) και μία των τεσσάρων (4) αποθηκών, επαπτόμενες και αυτές μεταξύ τους, στο ανατολικό άκρο του λιμένα. Στο κενό που δημιουργείται μεταξύ των δύο αυτών ομάδων κτιρίων, είχαν κατασκευαστεί σιδηρένιες γέφυρες, που ένωναν το υπερυψωμένο οπίσθιο τμήμα των κτιρίων με αυτό που βρισκόταν μπροστά μεταξύ των αποθηκών και του λιμένα. Συγκεκριμένα, μεταξύ του κρηπιδώματος του λιμανιού και των αποθηκών υπήρχαν τέσσερες σιδηροδρομικές γραμμές. Επίσης υπήρχε και μια άλλη σιδηροδρομική γραμμή πίσω από το Τελωνείο, που είχε μια υψομετρική διαφορά από το μεταξύ Τελωνείου και κρηπιδώματος του λιμενίσκου πλατώματος, το οποίο έφθανε στο ύψος του ορόφου του Τελωνείου. Ο χώρος αυτός συνδεόταν με το κρηπίδωμα με δύο ή τρεις σιδηρένιες γέφυρες σε ύψος τέτοιο ώστε να μη παρεμποδίζεται η κάτω από αυτές κυκλοφορία των βαγονιών. Οι γέφυρες αυτές από σιδηροκατασκευή με ξύλινο δάπεδο καταλήγανε σε ένα μεγάλο χωνί, που προεξείχε του κρηπιδώματος, στο οποίο οι εργάτες άδειάζαν τα σιτηρά από τα ζεμπιλια τους στο αμπάρι της κάτω από το χωνί πλευρισμένης φορτηγίδας. Οι γέφυρες αυτές εικονίζονται στις προ του 1915 φωτογραφίες.

Στις 9 Οκτωβρίου 1915, οι αποθήκες, καταστράφηκαν από σφοδρό βομβαρδισμό του Αγγλικού στόλου (των δυνάμεων της Entente) και παρέμειναν έκτοτε κατεστραμμένες για μερικά χρόνια. Πότε ακριβώς ανακατασκευάστηκαν δεν είναι ακριβώς γνωστό. Άλλωστε αρχικά υπήρχαν, κατά τα ανωτέρω αναφερθέντα, εννέα (9) αποθήκες, ενώ μετά την απελευθέρωση της πόλης και μέχρι σήμερα, όλοι θυμούνται επτά (7) αποθήκες, οι 4 από τις 5 προς το δυτικό τμήμα και τρεις (3), δύο μικρότερες και μία μεγαλύτερη στο ανατολικό τμήμα. Από τις φωτογραφίες επίσης προκύπτει διαφορά στο κτίριο που στεγάζεται το Τελωνείο, το οποίο στις μετά την απελευθέρωση της πόλης φωτογραφίες είναι διώροφο, ενώ στις αρχικές ήταν όμοιο με τα άλλα κτίρια, καθώς και στην κεραμοσκεπή της μιας εκ των κτιρίων του δυτικού συγκροτήματος. Είναι γνωστό όμως ότι με την συνθήκη της Λωζάνης το 1923 η εταιρία Ανατολικών Σιδηροδρόμων (C.O.) διαχωρίστηκε σε δύο τμήματα, το Τουρκικό με έδρα την Κωνσταντινούπολη και το Ελληνικό με έδρα την Αλεξανδρούπολη, τμήμα του οποίου, ως Γαλλοελληνική Εταιρία Σιδηροδρόμων ανέλαβε τις εγκαταστάσεις (μεταξύ των οποίων και οι αποθήκες) και την εκμετάλλευση της γραμμής Αλεξανδρούπολης – Σβίλεγκραντ.

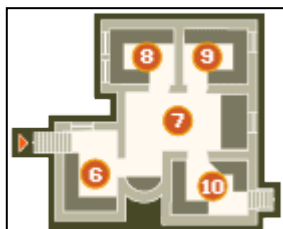
Σε άρθρο του δικηγόρου Πέτρου Αλεπάκου, αναφέρεται ότι οι αποθήκες αυτές μετά την καταστροφή του 1915, ανοικοδομήθηκαν το έτος 1930 με δαπάνη του Ελληνικού Δημοσίου, στο οποίο εν τέλει και περιήλθαν μετά από σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και Γαλλοελληνικής Εταιρίας Σιδηροδρόμων (Γ.Ε.Σ.) και έκτοτε καταγράφηκαν ως Δημόσια Κτήματα. Εκεί στεγαζόταν αρχικά οι υπηρεσίες του Τελωνείου Αλεξανδρούπολης, της Γεωργικής Υπηρεσίας Έβρου και το Παράρτημα του Γενικού Χημείου του Κράτους. Σήμερα σε ένα από τα κτίρια αυτά στεγάζονται μόνο οι υπηρεσίες του Τελωνείου Αλεξανδρούπολης, ένα έχει καταρρεύσει και τα υπόλοιπα είναι ετοιμόρροπα.

Οι αποθήκες του Λιμανιού απετέλεσαν για εκατό και πλέον έτη, το εμπορικό κέντρο της Αλεξανδρούπολης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εν λόγω αποθήκες σήμερα, διεκδικούνται από τον Οργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδος, τον Οργανισμό Λιμένος Αλεξανδρούπολης και τον Δήμο Αλεξανδρούπολης.

Το συγκρότημα των τριών αποθηκών χαρακτηρίστηκε ως **διατηρητέο** με την υπ' αριθ. 5364/14-11-1997 Υπουργική Απόφαση Υ.ΜΑ.Θ. (Φ.Ε.Κ 1060/5-12-1997 διάρθωση)

B.09 Εθνολογικό Μουσείο Θράκης (Οικία Χρυσσοστόμου)

Κτίσθηκε το 1899 από ένα Τούρκο ο οποίος το πούλησε στον Μιλτιάδη Αλτιναλμάζη, έμπορο στο επάγγελμα, με καταγωγή από την Ανδριανούπολη, ο οποίος το χρησιμοποιούσε ως εξοχική κατοικία. Στη συνέχεια το οίκημα πουλήθηκε από τη χήρα του Μιλτιάδη Αλτιναλμάζη, Ζηνοβία το 1937 βάσει προικοσυμφώνου στον παππού της Χρυσούλας Βασιλείου Ζαφειριάδου από το Ορταζί στην οποία και παραχωρήθηκε ως προίκα. Ο γάμος της τελευταίας με τον δικηγόρο Γρηγόριο Χρυσσοστόμου από τη Σαμοθράκη το 1948. έδωσε στο οίκημα νέα αίγλη καθώς ο Χρυσσοστόμου διετέλεσε Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας. Ιδιοκτήτες του κτιρίου φέρονται η Χρυσούλα Χρυσσοστόμου και η Ζαφειρία Παπαθανασίου. Το 1998 το κτίριο αποκαθίσταται και διαμορφώνεται σε μουσειακό χώρο και στεγάζει μέχρι **Εθνολογικό Μουσείο Θράκης**.

Πρόκειται για ισόγειο κτίσμα με υπόγειο, με εμφανή λιθοδομή και χαρακτηριστικά στοιχεία νεοκλασικού κτιρίου.

Το κτίσμα χαρακτηρίστηκε ως **διατηρητέο** με την υπ' αριθ. 7692/92 Υπουργική Απόφαση Υ.ΜΑ.Θ. (Φ.Ε.Κ 296/1-4-1993)

Β.10 Κτίριο Ιεραποστολικής Δράσης

Πρόκειται για ισόγειο κτίσμα με ημιυπόγειο που βρίσκεται επί της οδού Ιωακείμ Καβύρη 16. Στεγαζόταν το οικοτροφείο του "Σωτήρα" υπό την διεύθυνση του αρχιμανδρίτη Πατέρα Ανδρέα, οργανωτή της Χριστιανικής Εστίας. Είναι ιδιοκτησία της Ιεραποστολικής Δράσης "ο Μέγας Βασίλειος " Τμήμα Αλεξανδρούπολης.

Το κτίσμα χαρακτηρίσθηκε ως **διατηρητέο** με την υπ' αριθ. 5416/5-8-2009 Υπουργική Απόφαση Υ.ΜΑ.Θ. (Φ.Ε.Κ 431/7-9-2009)